A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2008. november 25.*

A C-455/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a College van Beroep voor het bedrijfsleven (Hollandia) a Bírósághoz 2006. november 14-én érkezett, 2006. november 9-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Heemskerk BV**,

a **Firma Schaap**

és

a **Productschap Vee en Vlees**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts és T. von Danwitz tanácselnökök, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský, J. Klučka (előadó), A. Arabadjiev és C. Toader bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. november 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster és C. ten Dam, meghatalmazotti minőségben,

– a görög kormány képviseletében V. Kontolaimos, G. Kanellopoulos és S. Papaioannou, meghatalmazotti minőségben,

– a magyar kormány képviseletében Fazekas J., meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében F. Erlbacher, T. van Rijn és M. van Heezik, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2008. május 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletével kapcsolatos export-visszatérítési előírások alkalmazására vonatkozó különleges részletes szabályok megállapításáról szóló, 1998. március 18-i 615/98/EK bizottsági rendelet (HL L 82., 19. o.), az 1995. június 29-i 95/29/EK tanácsi irányelvvel (HL L 148., 52. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 17. kötet, 466. o.) módosított,

az állatok szállítás közbeni védelméről, valamint a 90/425/EGK és a 91/496/EGK irányelv módosításáról szóló, 1991. november 19-i 91/628/EGK tanácsi irányelv (HL L 340., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 12. kötet, 133. o.), a mezőgazdasági termékek után járó export-visszatérítési rendszer alkalmazása közös részletes szabályainak megállapításáról szóló, 1999. április 15-i 800/1999/EK bizottsági rendelet (HL L 102., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 129. o.) és a marha- és borjúhús piacának közös szervezéséről szóló, 1999. május 17-i 1254/1999/EK tanácsi irányelv (HL L 160., 21. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 339. o.) 33. cikke (9) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 A kérelmet a Heemskerk BV és a Firma Schaap, valamint a Productschap Vee en Vlees (a továbbiakban: Productschap) között az export-visszatérítésnek azon része visszafizetése miatt indult peres eljárásban terjesztették elő, amely részt ez utóbbi véleménye szerint jogalap nélkül fizetett ki e két társaságnak.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

Az 1254/1999 rendelet

3 Az 1254/1999 rendelet hatályon kívül helyezte a marha- és borjúhús piacának közös szervezéséről szóló, 1968. június 27-i 805/68/EK tanácsi rendeletet (HL L 148., 24. o.).

4 Az 1254/1999 rendelet 33. cikke (9) bekezdésének második albekezdése értelmében az élő állatok exportjára járó visszatérítés kifizetése az állatvédelemre és különösen az állatok szállítás alatti védelmére a közösségi jogban előírt rendelkezések betartásához van kötve.

A 615/98 rendelet

5 A 615/98 rendelet 1. cikke így rendelkezik:

„A 0102 KN-kód alá tartozó élő szarvasmarhafélék (a továbbiakban: állatok) exportvisszatérítésének […] kifizetése attól függ, hogy betartják-e – az állatoknak a végső érkezési hely szerinti harmadik ország első kirakodási helyéig történő szállítása során:

– a 91/628/EGK irányelv rendelkezéseit és

– e rendelet rendelkezéseit.”

6 Ugyanezen rendelet 2. cikke értelmében:

„(1) A Közösség vámterületéről az állatok csak a következő kiléptetési helyeken léptethetők ki:

– a harmadik országból érkező élő patás állatok állat-egészségügyi ellenőrzése céljából bizottsági határozattal jóváhagyott állat-egészségügyi határállomás

vagy

– a tagállam által megnevezett kilépési hely.

(2) A hatósági állatorvos a kiléptetési helyen a[z állatok és állati eredetű termékek bizonyítványainak kiállításáról szóló 1996. december 17-i] 96/93/EK tanácsi irányelvvel [HL 1997. L 13., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 20. kötet, 197. o.] összhangban megvizsgálja és igazolja, hogy:

– az állatok a 91/628/EGK irányelv értelmében szállításra alkalmasak-e,

– az a szállítóeszköz, amellyel az állatokat a Közösség vámterületéről kiviszik, megfelel-e a 91/628/EGK irányelv követelményeinek, és

– megtették-e az állatok szállítás alatti ellátására vonatkozó, 91/628/EGK irányelv szerinti intézkedéseket.

(3) Ha a hatósági állatorvos a kilépési helyen megállapítja, hogy a (2) bekezdés rendelkezési teljesültek, ezt

[…]

– A 615/98/EK rendelet 2. cikkében előírt ellenőrzések kielégítőek megjegyzéssel igazolja.”

7 A 615/98 rendelet 5. cikkének (2), (3) és (7) bekezdése értelmében:

„(2) A [mezőgazdasági termékekre vonatkozó export-visszatérítési rendszer alkalmazásának közös részletes szabályai megállapításáról szóló, 1987. november 27-i] 3665/87/EGK [bizottsági] rendelet [HL L 351., 1. o.] 47. cikkének megfelelően elkészített export-visszatérítés kifizetésére irányuló kérelmet az e cikkben előírt határidőn belül az 1. cikk rendelkezései betartásának igazolásával kell kiegészíteni.

Az igazolást a következők jelentik:

– a 2. cikk (3) bekezdése szerinti dokumentum megfelelő kitöltése

és

– adott esetben a 3. cikk (2) bekezdése szerinti jelentés.

[…]

(3) Az export-visszatérítést nem fizetik meg a szállítása közben elpusztult, illetve azon állatok tekintetében, amelyeknél az illetékes hatóságok – a (2) bekezdés szerinti iratok, a 4. cikk szerinti ellenőrzések jelentései és/vagy az 1. cikk betartásáról szóló egyéb információk alapján – arra a következtetésre jutnak, hogy az állatok szállítás alatti védelméről szóló irányelvet nem tartották be.

[…]

(7) Ha a visszatérítés kifizetése után megállapítják, hogy az állatok szállítás alatti védelmére vonatkozó közösségi rendelkezéseket nem tartották be, a visszatérítés megfelelő részét, adott esetben a (4) bekezdés szerinti további csökkentést is beleértve, jogtalanul kifizetettnek tekintik, és a 3665/87/EGK rendelet 11. cikkének (3)–(6) bekezdésének rendelkezései szerint ismét beszedik azokat.”

A 91/628 irányelv

8 A 91/628 irányelv 5A. cikke 1. pontjának a)–c) alpontja így rendelkezik:

„A. A tagállamok biztosítják, hogy:

1. minden szállító:

a) […]

ii. a gerinces állatoknak a 90/675/EGK irányelv I. mellékletében említett területek valamelyikén történő minden szállítására érvényes engedéllyel rendelkezik [helyesen: rendelkezzen], [a]melyet vagy a letelepedés helye szerinti tagállam illetékes hatósága, vagy amennyiben egy harmadik országban alapított vállalkozásról van szó, az Unió egy tagállamának illetékes hatósága bocsát ki, azzal a feltétellel, hogy a fuvarozási vállalkozást irányító személy írásban kötelezettséget vállal arra, hogy betartja a hatályos közösségi állat-egészségügyi jogszabályok követelményeit.

[…]

b) nem szállít, vagy szállíttat [helyesen: ne szállítson vagy szállíttasson] állatokat oly módon, mely az állatoknak valószínűleg sérülést vagy szükségtelen szenvedést okoz;

c) az ezen irányelvben említett állatok szállításához olyan szállítóeszközt használ [helyesen: használjon], amely biztosítja az állatok szállítás közbeni kíméletére vonatkozó közösségi követelményeknek való megfelelést. […]”

A nemzeti szabályozás

9 Az Algemene Wet Bestuursrecht (a közigazgatási jogról szóló általános törvény) 8:69. cikke így rendelkezik:

„1. Az eljáró bíróság a kereset, az előterjesztett iratok, az előzetes vizsgálat és az ügy tárgyaláson történő vizsgálata alapján határoz.

2. A bíróság hivatalból kiegészíti a jogalapokat.

3. A bíróság hivatalból kiegészítheti a tényeket.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy az alapügy felperesei 2000. január 25-én 300-300 vemhes üsző Marokkóba irányuló exportját jelentették be, amely ügylet után a 800/1999/EK rendeletnek megfelelően igényelték az export-visszatérítést.

11 A 600 vemhes üszőt egy másik vállalkozás további 40 vemhes üszőjével együtt ugyanazon a napon Moerdijk-ben (Hollandia) Casablancába (Marokkó) való szállítás céljából az M/S Irish Rose hajóra (a továbbiakban: hajó) rakodták be. A behajózást ellenőrző hatósági állatorvos igazolta, hogy a 615/98 rendelet 2. cikke szerinti feltételek teljesültek.

12 A szóban forgó hajón a holland hatóságok 986 m^2 területen engedélyezték az állatok szállítását.

13 Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Garanciarészlegének finanszírozási rendszerébe tartozó ügyletek tagállamok által végzett vizsgálatáról és a 77/435/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 1989. december 21-i 4045/89/EGK tanácsi rendelet (HL L 388., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 9. kötet, 208. o.) keretében lefolytatott vizsgálat során az alapügy felpereseinek közigazgatási iratai közül előkerült egy feljegyzés, amelyből az derült ki, hogy a hajó élőállatszállító-képességét 11 darab szarvasmarhával túllépték. Az általános felügyeleti szolgálat által végzett részletesebb vizsgálatból az derült ki, hogy a hatósági állatorvos semmiféle ellenőrzést nem végzett a kiléptetési helyen a 91/628 irányelv melléklete VI. fejezetében szereplő, a berakodási sűrűségre vonatkozó rendelkezések tiszteletben tartásának vonatkozásában. E vizsgálat, valamint az állatokat Marokkóba történő szállításuk során elkísérő személy nyilatkozata alapján a szóban forgó általános felügyeleti szolgálat arra a következtetésre jutott, hogy az állatok szállítása során

a szarvasmarhák szállítására a 91/628/EGK rendeletben meghatározott védőfeltételek nem teljesültek, és a hajó nyilvánvalóan túl volt terhelve.

14 2004. március 26-i határozataival a Productschap visszavonta a jóváhagyott export-visszatérítéseket, és követelte az ez alapján történt kifizetések 10%-kal növelt összegének visszafizetését. Emellett megállapította a fizetendő törvényes késedelmi kamatot is.

15 A szóban forgó felperesek 2004. április 13-i leveleikben ellentmondással éltek a 2004. március 26-i határozatokkal szemben.

16 Miután 2004. május 6-án meghallgatta az alapügy felpereseit, a Productschap 2005. auguszus 2-i és 25-i határozataival úgy döntött, hogy hatályban tartja a visszavonást és az export-visszatérítés visszafizettetését, de csökkentette a fizetendő összegeket. Figyelemmel arra, hogy a 986 m^2-re engedélyezett számot meghaladó szarvasmarhákat a 91/628 irányelvben rögzített azon rendelkezések megsértésével szállították, amelyek között a berakodási sűrűségre vonatkozóak szerepelnek, a Productschap úgy ítélte meg, hogy a visszatérítést vissza kell vonni és visszafizettetni a rakomány azon részét illetően, amelynek tekintetében az állatok védelmére vonatkozó követelményeket nem tartották tiszteletben.

17 E tekintetben megállapította, hogy a 91/628 irányelv mellékletének 47. pontja értelmében a vemhes üszők tengeri szállítása esetén a rakodási sűrűség 1,70775 m^2 állatonként. Az e rakodási sűrűségre vonatkozó jogszabály megsértésével szállított állatok számát úgy számolta ki, hogy a hajó engedélyezett területét, azaz a 986 m^2-t elosztotta az egy állatra előírt területtel. Arra az eredményre jutott, hogy a hajón az exportügylet során szabálytalanul szállított állatok száma 62 volt.

18 A Productschap az alapügy felperesei által kapott export-visszatérítés visszafizetendő részét a szabálytalanul szállított állatok száma alapján állapította meg, az e számnak az össz-szállítmányhoz viszonyított részaránya szerint. E számítás szerint a felperesek mindegyikét 29 állat után járó export-visszatérítés visszafizetésére szólította fel. A 615/98 rendelet 5. cikkének (7) bekezdése értelmében, ugyanezen cikk (4) bekezdésére figyelemmel az engedélyezett visszatérítést a visszavont visszatérítésnek megfelelő összeggel csökkentette.

19 Az alapügy felperesei keresetet nyújtottak be a hivatkozott, 2005. augusztus 2-i és 26-i határozatokkal szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz. Keresetük alátámasztására több jogalapra is hivatkoznak, amelyekben lényegében egyrészt a hatósági állatorvos által kiadott tanúsítvány bizonyító erejére, másrészt pedig arra hivatkoznak, hogy az ír szabályozásból következő azon feltételt, miszerint a hajó csak 986 m^2-en szállíthat állatokat, nem lehetett egy Hollandiából Marokkóba irányuló szállítmányra alkalmazni.

20 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból továbbá az is kiderül, hogy a College van Beroep voor het bedrijfsleven egyéb olyan érveléseket is talált, amelyek kihathatnának a jelen alapeljárások kimenetelére. Mivel azonban ezeket a jogalapokat nem terjesztették elő, a nemzeti eljárási szabályok alapján nem lehet ezeket figyelembe venni. A közigazgatási jogról szóló általános törvény 8:69. cikke szerint a bíróság csak az elé terjesztett kérdésekről határoz. A cikk (2) bekezdése szerint a bíróság hivatalból kiegészíti a jogalapokat, ebből a rendelkezésből mégis arra kell következtetni, hogy a bíróság azokat a kifogásokat önti jogi formába, amelyeket a felperes a vitatott igazgatási aktussal szemben megfogalmazott. Különbséget kell tenni az említett jogalapok hivatalból történő kiegészítésére vonatkozó kötelezettség és a bíróság saját kezdeményezéséből történő értékelése között. Ez utóbbira csak a hivatalból alkalmazandó – az igazgatási szervek és a bíróság hatáskörére vonatkozó, valamint az elfogadhatósági – szabályok alkalmazása esetén van szükség.

21 A kérdést előterjesztő bíróság viszont felteszi azt a kérdést, hogy a közösségi jogra tekintettel figyelembe kell-e vennie azokat a közösségi jogra alapított érveket, amelyekre az alapügy felperesei nem hivatkoztak.

22 Ilyen körülmények között a College van Beroep voor het bedrijfsleven úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„1) a) Van-e hatásköre egy közigazgatási hatóságnak – a hatósági állatorvos a 615/98 […] rendelet 2. cikkének (2) bekezdése szerinti igazolásától eltérően – úgy határozni, hogy azon állatok szállítása, amelyekre a hatósági állatorvosi igazolás vonatkozik, nincs összhangban a [91/628] irányelv követelményeivel?

b) Amennyiben az 1) a) kérdésre adott válasz igenlő:

A közigazgatási hatóságok e hatáskörének gyakorlása alá van-e vetve a közösségi jog alapján különleges korlátozásoknak, és ha igen, melyeknek?

2) Amennyiben az 1) kérdésre adott válasz igenlő:

Egy tagállam közigazgatási hatóságának annak megítélése során, hogy fennáll-e például a 800/1999/EK rendelet alapján visszatérítési jogosultság, meg kell-e válaszolnia azt a kérdést, hogy az élő állatok szállítása során betartották-e a közösségi állatvédelmi rendelkezéseket az érintett tagállamban érvényes

követelmények vagy az élő állatokat szállító hajó lobogója államának követelményei alapján, amely állam e hajó számára az engedélyt kiadta?

3) Kötelez-e a közösségi jog arra, hogy az 1254/1999/EK rendeletből és a 800/1999/EK rendeletből következő jogalapokat – azaz a jogvita alapjához nem tartozó jogalapokat – hivatalból megvizsgálják?

4) Az 1254/1999/EK rendelet 33. cikkének (9) bekezdése szerinti „a közösségi állatvédelmi előírások betartása" fordulatot úgy kell-e értelmezni, hogy ha megállapításra kerül, hogy egy hajót élő állatok szállítása során annyira túlterheltek, hogy azzal az irányadó állatvédelmi rendelkezések szerint túllépték az e hajóra irányadó megengedett rakománymennyiséget, csak az állatok azon száma tekintetében áll fenn a közösségi állatvédelmi rendelkezések be nem tartása, amennyivel a megengedett rakománymennyiséget túllépték, vagy minden szállított állat tekintetében feltételezni kell e rendelkezések be nem tartását?

5) A közösségi jog hatékony alkalmazásából az következik-e, hogy a közösségi jog rendelkezéseinek hivatalból történő vizsgálata áttöri azt a – holland közigazgatási eljárásjogban rögzített – elvet, amely szerint a felperes keresetindításával nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe, mint amilyenben a kereset megindítása nélkül lett volna?"

Az előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

23 Első kérdésével a nemzeti bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 615/98 rendeletet, különösen ennek 1. cikkét, valamint 5. cikke (3) és (7) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az export-visszatérítések területén hatáskörrel rendelkező hatóság jogosult úgy dönteni, hogy az állatok szállítását nem a 91/628 irányelv rendelkezéseinek megfelelően hajtották végre, annak ellenére, hogy a hivatkozott rendelet 2. cikke (3) bekezdésének alkalmazásával a hatósági állatorvos tanúsította, hogy e szállítmány megfelelt a szóban forgó irányelv rendelkezéseinek. Igenlő válasz esetén e bíróság azt szeretné tudni, hogy e hatóság hatáskörének vannak-e bizonyos korlátai.

24 Emlékeztetni kell arra, hogy a 615/98 rendelet 1. cikkére, valamint 5. cikkének (3) bekezdésére figyelemmel a 91/628 irányelv rendelkezéseinek tiszteletben tartása az export-visszatérítések kifizetésének egyik feltétele. Ugyanezen rendelet 5. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében az exportőrnek kell megállapítania, hogy azok a feltételek, amelyektől az export-visszatérítés kifizetése függ, teljesülnek-e. Hangsúlyozni kell, hogy az export-visszatérítés kifizetése céljából az exportőrnek kell bizonyítania a kiviteli nyilatkozatot elfogadó tagállam illetékes hatósága számára a hivatkozott rendelet 1. cikkének tiszteletben tartását, következésképpen a hivatkozott irányelv rendelkezéseinek a betartását az ugyanezen rendelet 2. cikke (3) bekezdésében, illetve 3. cikke (2) bekezdésében foglalt okmányok benyújtásával. Ezen okmányok között szerepel a hatósági állatorvos tanúsítványa is.

25 Az ilyen okmányok bizonyító erejét illetően, amint az a 615/98 rendelet 3. és 5. cikkének célkitűzéséből következik, a Bíróság már megállapította, hogy az említett okiratoknak az exportőr általi benyújtása nem tekinthető ugyanezen rendelet 1. cikke, illetve a 91/628 irányelv betartására vonatkozó megdönthetetlen bizonyítéknak. Ugyanis e bizonyíték csak annyiban tűnik elégségesnek, amennyiben az illetékes hatóság nem rendelkezik olyan információkkal, amelyek alapján megállapíthatja, hogy a fenti irányelvet nem tartották be. Ezt az értelmezést megerősíti a 615/98 rendelet 5. cikkének (3) bekezdése, amelynek értelmében az illetékes hatóság az export-visszatérítést nem fizeti ki azon állatok után, amelyekkel kapcsolatban az e rendelet ugyanezen cikkének (2) bekezdésben említett okmányok, a 4. cikkben említett ellenőrzésekről készült jelentések és/vagy az 1. cikk rendelkezéseinek betartásával kapcsolatban rendelkezésére álló minden egyéb információ figyelembevételével úgy ítéli meg, hogy nem feleltek meg a 91/628 irányelvnek (lásd a C-96/06. sz. Viamex Agrar Handel ügyben 2008. március 13-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-1413. o.] 34. és 35. pontját).

26 Az illetékes hatóság az exportőr által a 615/98 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének értelmében benyújtott, a hatósági állatorvos által kibocsátott tanúsítvány ellenére megállapíthatja, hogy az exportőr nem tartotta be sem az e rendelet 1. cikkében foglalt rendelkezéseket, sem a 91/628 irányelv rendelkezéseit, feltéve hogy fennállnak többek között az ugyanezen rendelet 5. cikkének (3) bekezdésében foglalt feltételek (lásd a fent hivatkozott Viamex Agrar Handel ügyben hozott ítélet 36. pontját).

27 Amint arra a főtanácsnok is rámutat indítványának 51. pontjában, meg kell állapítani, hogy az az érvelés, miszerint az illetékes hatóság az exportőr által benyújtott okmányok ellenére úgy dönthet, hogy nem fizeti ki az export-visszatérítést, abban az esetben is érvényes, ha a visszatérítést már kifizették ez utóbbinak.

28 Minden egyéb értelmezés megfosztaná hatékony érvényesülésétől egyrészt a 615/98 rendelet 5. cikkének (7) bekezdését, amelynek értelmében ha a visszatérítés kifizetése után megállapítják, hogy az állatok szállítás alatti védelmére vonatkozó közösségi rendelkezéseket nem tartották be, a 3665/87/EGK rendelet 11. cikkének (3)–(6) be-

kezdésének rendelkezései szerint a visszatérítést visszafizettetik, másrészt pedig a 4045/89 rendeletben előírt utólagos ellenőrzéseket.

29 Azt a kérdést illetően, hogy ennek a hatáskörnek vannak-e bizonyos korlátai, a Bíróság már megállapította, hogy a 615/98 rendelet 5. cikke nem értelmezhető akként, hogy lehetővé tenné az illetékes hatóság számára, hogy az exportőr által export-visszatérítés iránti kérelméhez csatolt bizonyítékokat önkényesen kétségbe vonja. Az illetékes hatóság rendelkezésére álló mérlegelési mozgástér ugyanis nem korlátlan, mivel annak kereteit a 615/98 rendelet 5. cikke meghatározza. E mérlegelési mozgástér többek között az e hatóság által hivatkozott információk természete és bizonyítóereje tekintetében korlátozott (lásd a fent hivatkozott Viamex Agrar Handel ügyben hozott ítélet 38. pontját).

30 A Bíróság már megállapította, hogy az illetékes hatóság feladata, hogy a 615/98 rendelet 5. cikke (3) bekezdésének alkalmazása során olyan, az állatok kíméletére vonatkozó objektív és konkrét információkra támaszkodjék, amelyekből megállapítható, hogy az exportőr által az export-visszatértés iránti kérelméhez csatolt okmányok nem képesek bizonyítani, hogy betartották a 91/628 irányelv rendelkezéseit a szállítás során, és adott esetben az exportőrre hárul a bizonyítási teher arra vonatkozólag, hogy az illetékes hatóság által hivatkozott, a 615/98 rendelet és a 91/628 irányelv be nem tartásának megállapításához vezető bizonyítékok mennyiben nem tekinthetők relevánsnak (a fent hivatkozott Viamex Agrar Handel ügyben hozott ítélet 41. pontja).

31 A Bíróság megállapította továbbá, hogy az illetékes hatóságnak minden esetben indokolnia kell határozatát, megjelölve azon okokat, amelyek folytán úgy vélte, hogy az exportőr által benyújtott bizonyítékok nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a 91/628 irányelv rendelkezéseit betartották. Az említett hatóságnak e célból mindenekelőtt objektív módon értékelnie kell a részére benyújtott okiratokat, és alá kell támasztania az általa annak megállapítása céljából hivatkozott információk helytálló-

ságát, hogy az export-visszatérítés iránti kérelemhez csatolt dokumentumok nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy betartották ezen irányelv vonatkozó rendelkezéseit (a fent hivatkozott Viamex Agrar Handel ügyben hozott ítélet 42. pontja).

32 A fenti megállapításokra figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 615/98 rendeletet, különösen ennek 1. cikkét, valamint 5. cikkének (3) és (7) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az export-visszatérítések területén hatáskörrel rendelkező hatóság jogosult úgy dönteni, hogy az állatok szállítását nem a 91/628 irányelv rendelkezéseinek megfelelően hajtották végre, annak ellenére, hogy a hivatkozott rendelet 2. cikke (3) bekezdésének alkalmazásával a hatósági állatorvos tanúsította, hogy e szállítmány megfelelt ezen irányelv rendelkezéseinek. E hatóság e következtetésre az állatok egészségi állapotára vonatkozó olyan objektív tényezők alapján juthat, amelyek alkalmasak arra, hogy az exportőr által benyújtott dokumentumokat kétségbe vonják, kivéve ha adott esetben az exportőr bizonyítja, hogy az illetékes hatóság által a 91/628 irányelv be nem tartásának megállapítása céljából hivatkozott bizonyítékok nem relevánsak.

A második kérdésről

33 Második kérdésében a nemzeti bíróság lényegében azt kérdezi, hogy annak a kivitel szerinti tagállam illetékes hatósága általi megítélése során, hogy fennáll-e a 800/1999/EK rendeletben meghatározott esetekben a visszatérítési jogosultság, annak megállapítása keretében, hogy az élő állatok szállítása során betartották-e a közösségi állatvédelmi rendelkezéseket a hajó rendelkezésre álló területét az érintett tagállamban érvényes követelmények, vagy az élő állatokat szállító hajó lobogója államának követelményei alapján kell figyelembe vennie, amely állam e hajó számára az engedélyt kiadta.

34 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság által említett mindkét állam, tehát a kivitel szerinti állam, valamint a lobogó szerinti állam egyaránt az Európai Unió tagállama.

35 A valamely hajó állatok szállítására alkalmasnak minősíthető összterületét illetően meg kell állapítani, hogy a 91/628 irányelv e tekintetben semmiféle kifejezett rendelkezést nem tartalmaz.

36 E körülmények között, feltételezve, hogy a hajó rendelkezik a lobogó szerinti tagállam illetékes hatósága által kiadott, területének egy meghatározott részére vonatkozó engedéllyel, meg kell állapítani, hogy az engedélyben szereplő terület azt a területet jelenti, amelyen az állatok kímélete biztosítva van. Az ugyanis bizonyos, hogy egy engedély kiadásakor az illetékes hatóságnak szükségszerűen részletes vizsgálatokat kell végeznie a hajó azon hasznos területének kiszámításához, amely olyan jellegű, hogy biztosítani képes az állatok kíméletét a szállítás során.

37 A kivitel szerinti tagállam illetékes hatóságának tehát e hasznos területet kell figyelembe vennie annak értékelése során, hogy az állatok hajón történő szállítása a 91/628 irányelvnek az állatok kíméletére vonatkozó rendelkezések tiszteletben tartásával történt-e.

38 A fenti megállapításokra figyelemmel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy ha a lobogó szerinti tagállam egy hajón engedélyezte állatok szállítását, a kivitel szerinti tagállam illetékes hatóságának ezen engedélyre kell támaszkodnia annak értékelése során, hogy az állatok hajón történő szállítása az állatok kíméletére vonatkozó közösségi rendelkezések tiszteletben tartásával történt-e.

A negyedik kérdésről

39 Negyedik kérdésével – amelyet célszerű a harmadik és az ötödik kérdéssel együtt vizsgálni – a nemzeti bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az 1254/1999/EK rendelet 33. cikkének (9) bekezdése szerinti „a közösségi állatvédelmi előírások betartása” fordulatot úgy kell-e értelmezni, hogy ha megállapításra kerül, hogy a 91/628 irányelv melléklete VI. fejezetének 47B. pontjában előírt, a rakodási sűrűségre vonatkozó közösségi követelményeket nem tartották tiszteletben az állatok szállítása során, azt a következtetést kell levonni, hogy e rendelkezéseket az élőállat-szállítmány összessége vonatkozásában nem tartották tiszteletben.

40 Ezen irányelv melléklete VI. fejezetének 47B. pontja értelmében az állatonkénti rakodási sűrűséget tengeri szállítás esetén négyzetméterben kell meghatározni.

41 Márpedig, amint azt a főtanácsnok is hangsúlyozta indítványának 74. pontjában, ha a hajó állatok szállítására szolgáló összterülete a ténylegesen szállított állatok számával elosztva nem felel meg a 91/628 irányelv melléklete VI. fejezetének 47B. pontjában egy állatra előírt területnek, meg kell állapítani, hogy a rakodási sűrűségre vonatkozó közösségi rendelkezéseket a szállított állatok egyikének tekintetében sem tartották tiszteletben. Az ugyanis bizonyos, hogy a rakodási sűrűség túllépése esetén az egyes állatokra eső terület azon tény okán csökken, hogy a hajó fedélzetén található állatok száma meghaladja az e rendelkezések értelmében engedélyezettet.

42 Rá kell mutatni továbbá, hogy a hajó túlterhelése főszabály szerint az összes állatot érinti, mivel ez az állatok természetes mozgásának korlátozásával, a kíméletükhöz

szükséges tér csökkenésével, és azon kockázat növekedésével jár, hogy ezen állatok megsérülnek, és e nyomorúságos szállítási körülmények nem csak a többletet jelentő, hanem valamennyi szállított állat tekintetében fennállnak.

43 E körülményekre figyelemmel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1254/1999/EK rendelet 33. cikkének (9) bekezdése szerinti „a közösségi állatvédelmi előírások betartása" fordulatot úgy kell értelmezni, hogy ha megállapításra kerül, hogy a 91/628 irányelv melléklete VI. fejezetének 47B. pontjában előírt, a rakodási sűrűségre vonatkozó közösségi követelményeket nem tartották tiszteletben az állatok szállítása során, főszabály szerint azt a következtetést kell levonni, hogy e rendelkezéseket az élőállat-szállítmány összessége vonatkozásában nem tartották tiszteletben.

A harmadik és az ötödik kérdésről

44 Harmadik és ötödik kérdésében a nemzeti bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a közösségi jog kötelezi-e a nemzeti bíróságot arra, hogy az 1254/1999/EK rendeletből és a 800/1999/EK rendeletből következő jogalapokat – azaz a jogvita alapjához nem tartozó jogalapokat – hivatalból megvizsgálja, amennyiben ezzel áttörésre kerül az a holland jogban rögzített elv, amely szerint a felperes keresetindításával nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe, mint amilyenben a kereset megindítása nélkül lett volna (a *reformatio in peius* tilalmának elve).

45 A College van Beroep voor het bedrijfsleven megjegyzi, hogy a közigazgatási jogról szóló általános törvény 8:69. cikke értelmében főszabály szerint nem lehet figyelembe venni a jogvita keretein túlterjeszkedő olyan érveléseket, mint amelyeket a felek körülírtak. Hangsúlyozza továbbá, hogy ha a közösségi jog arra kötelezi, hogy hivatalból vizsgálja meg az 1254/1999/EK rendeletből és a 800/1999/EK rendeletből következő jogalapokat, akkor ez ellentétes lehet a *reformatio in peius* tilalmának a holland

közigazgatási jogban rögzített eljárási szabályával, amely szerint a felperes keresetindításával nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe, mint amilyenben a kereset megindítása nélkül lett volna. Nem zárható ki ugyanis, hogy a szóban forgó rendeletek figyelembevételének következményeképpen súlyosabbá válnak az alapügy felpereseinek kötelezettségei.

46 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a közösségi jog nem kötelezheti a nemzeti bíróságot arra, hogy hivatalból alkalmazzon egy közösségi rendelkezést, amennyiben ezen alkalmazás következtében sérül a *reformatio in peius* tilalmának nemzeti jogában rögzített elve.

47 Az ilyen kötelezettség ugyanis nemcsak az e tilalom alapjául szolgáló, a védelemhez való jog, a jogbiztonság és a bizalomvédelem elveinek tiszteletben tartásába ütközne, hanem a vele szemben valamely kifogást megállapító aktus ellen keresetet benyújtó magánszemélyt annak a veszélynek tenné ki, hogy e kereset benyújtása őt hátrányosabb helyzetbe hozza annál, mint amilyenben a kereset megindítása nélkül lett volna.

48 A fentiekre figyelemmel a harmadik és ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a közösségi jog nem kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy hivatalból alkalmazzon egy közösségi rendelkezést, amennyiben ezen alkalmazás következtében megsértené a *reformatio in peius* tilalmának a releváns nemzeti jogban rögzített elvét.

A költségekről

49 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) Az élő szarvasmarhafélék szállítás közbeni kíméletével kapcsolatos export-visszatérítési előírások alkalmazására vonatkozó különleges részletes szabályok megállapításáról szóló, 1998. március 18-i 615/98/EK bizottsági rendeletet és különösen ennek 1. cikkét, valamint 5. cikkének (3) és (7) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az export-visszatérítések területén hatáskörrel rendelkező hatóság jogosult úgy dönteni, hogy az állatok szállítását nem az 1995. június 29-i 95/29/EK tanácsi irányelvvel módosított, az állatok szállítás közbeni védelméről, valamint a 90/425/EGK és a 91/496/EGK irányelv módosításáról szóló, 1991. november 19-i 91/628/EGK tanácsi irányelv rendelkezéseinek megfelelően hajtották végre, annak ellenére, hogy a hivatkozott rendelet 2. cikke (3) bekezdésének alkalmazásával a hatósági állatorvos tanúsította, hogy e szállítmány megfelelt ezen irányelv rendelkezéseinek. E hatóság e következtetésre az állatok egészségi állapotára vonatkozó olyan objektív tényezők alapján juthat, amelyek alkalmasak arra, hogy az exportőr által benyújtott dokumentumokat kétségbe vonják, kivéve ha adott esetben az exportőr bizonyítja, hogy az illetékes hatóság által a 95/29 irányelvvel módosított 91/628 irányelv be nem tartásának megállapítása céljából hivatkozott bizonyítékok nem relevánsak.

2) Ha a lobogó szerinti tagállam egy hajónak egy bizonyos területén engedélyezte állatok szállítását, a kivitel szerinti tagállam illetékes hatóságának ezen engedélyre kell támaszkodnia annak értékelése során, hogy az állatok hajón

történő szállítása az állatok kíméletére vonatkozó közösségi rendelkezések tiszteletben tartásával történt-e.

3) A marha- és borjúhús piacának közös szervezéséről szóló, 1999. május 17-i 1254/1999/EK tanácsi rendelet 33. cikkének (9) bekezdése szerinti „a közösségi állatvédelmi előírások betartása” fordulatot úgy kell értelmezni, hogy ha megállapításra kerül, hogy a 95/29 irányelvvel módosított 91/628 irányelv melléklete VI. fejezetének 47B. pontjában előírt, a rakodási sűrűségre vonatkozó közösségi követelményeket nem tartották tiszteletben az állatok szállítása során, főszabály szerint azt a következtetést kell levonni, hogy e rendelkezéseket az élőállat-szállítmány összessége vonatkozásában nem tartották tiszteletben.

4) A közösségi jog nem kötelezi a nemzeti bíróságot arra, hogy hivatalból alkalmazzon egy közösségi rendelkezést, amennyiben ezen alkalmazás következtében megsértené a *reformatio in peius* tilalmának a releváns nemzeti jogban rögzített elvét.

Aláírások